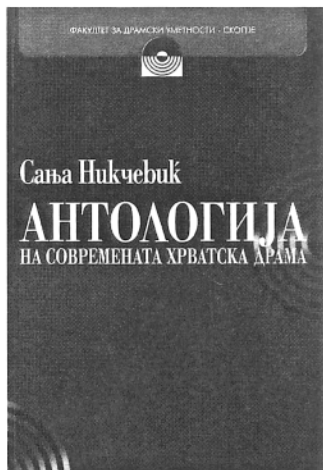

A SAD SLIJEDI PROVJERA

Gordana Ostović

Sanja Nikčević:
Antologija
na sovremenata hrvatska drama
Fakultet za
dramski umetnosti,
Skopje, 2002.

Pisati o antologijama poezije, proze ili drame ponekad me podsjeća na komentiranje izbora izbornika nogometne reprezentacije. Jer, koliko god njegov izbor bio relevantan uvijek se nađu oni koji bi to bolje napravili. Svjesni koliko je izbor najboljeg od najboljeg osjetljiv i podložan raznim kritikama onih koji misle da oni mogli bolje i drugačije gotovo svaki antologičar uz stručno objašnjenje svog izbora ima potrebu reći, kao da se opravdava, kako je njegov izbor tek jedan od mogućih ili da je to njegova subjektivna slika, iako naravno postoje neki vrijednosni parametri koji se ne mogu zaobići. Tako je u ove posljednje tri selekcije (Boko, Senker, Nikčević) svaka u odabiru ponešto drukčija, no postoje pisci i drame koje ih po istosti povezuju.

Izbor Sanje Nikčević (teatrologinje, docentice na Post-diplomskom studiju zadarskog sveučilišta i urednice Biblioteke Mansioni Hrvatskog centra ITI-UNESCO) proizlazi iz optimizma da će doći i do drugog dijela antologije. Naime, u njezinu izboru zastupljene su samo drame nastale do polovice devedesetih, bez cijelog niza zanimljivih pisac-glumaca (Šovagović, Bošnjak, Jurkić) koji su obilježili drugu polovicu ili onih koji su se tek tad javili. No, o njima zato postoji iscrpan predgovor. Drugo, odabrala je drame pisaca koji imaju neki opus od onih koji su počeli pisati u osamdesetima, a svojim dramskim djelima obilježili 90-e, poput Mire Gavrana, Lade Kaštelan i Mate Matišića, i one koji su počeli u devedesetima i nisu se zaustavili na samo jednoj drami, nego njihov dramski rad traje do sada i koji su, možemo reći, stvorili dostatan opus iz kojeg se može učiniti odabir, poput Ivana Vidića, Asje Srnc Todorović i Pave Marinkovića. Treće što mi se čini važnim jest da je antologičarku uz kvalitetu odabranih drama vodila i moguća prijemčivost njihove tematike i pisma za makedonsku sredinu, što je i logočno jer svaki antologičar koji radi za strani teritorij mora imati na umu i kontekst sredine kojoj bi te drame mogle biti zanimljive.

Antologija nove hrvatske drame na makedonskome (*Antologija na sovremenata hrvatska drama*) koju je uredila Sanja Nikčević pojavila se u razdoblju (2002.) u kojem je u kratkom roku izašlo nekoliko izbora iz naše dramske književnosti. U izdanju Znanja Jasen Boko je nedavno priredio izbor iz drame devedesetih pod nazivom *Nova hrvatska drama*, u Biblioteci Mansioni Hrvatskog centra ITI izašli su *Različiti glasovi*, izbor hrvatskih suvremenih drama na engleskome što ih je selektirao Boris Senker. Radovan Grahovac sprema izbor na njemačkom pa se čini da bi se pipci naših dramskih uradaka iz devedesetih mogli priljepiti na neku od inozemnih pozornica.

Antologija hrvatske drame na makedonskome prva je antologija koju je izdao inozemni izdavač, a to je Fakultet za dramski umetnosti iz Skoplja. Uredila ju je Jelena Lužina, redovita profesorica na tom fakultetu, a preveo Venko Andonovski, makedonski pisac i profesor hrvatske književnosti, što je na neki način vraćanje duga jer je Biblioteka Mansioni izdala *Antologiju nove makedonske drame* u izboru Borislava Pavlovskog. Tako je sad na neki način popunjena rupa u uzajamnom dramsko-literarnom nepoznavanju zadnjeg desetljeća. Već su dvije drame antologije koju je priredio Pavlovski izvedene na našim scenama: *Bure baruta* Deana Dukovskog i *Dies Irae* Žanine Mirčevske, a ovo je prilika da se neke od naših nađu na makedonskim scenama.

Dakle, na prvom je mjestu Miro Gavran i njegova komedija *Čehov je Tolstiju rekao zbogom*, izdana 1998. godine. Riječ je o našem najplodnijem i najizvođenijem piscu koji ima već zavidnu reputaciju u inozemstvu pa čak i svoj festival u Slovačkoj, na kojem se izvode samo njegove drame. *Čehov je Tolstiju rekao zbogom* jedna je od ponajboljih komedija tog razdoblja na tragu njegovih pseudobiografskih komedija slavnih ličnosti, životnih karaktera s cijelom skalom zanimljivih odnosa te neočekivanim obratom. Za Gavranovu recepciju u Makedoniji kao i drugdje ne trebamo brinuti jer je Gavran poput vječnih šlagera koji nadživljuju vrijeme nastanka. A i ova odabrana drama odlično je prošla na terenu Amerike i Australije.

Posljednja karika Lade Kaštelan također je amblematska drama 90-ih koju ne zaobilazi nijedna antologija u kojoj se na iznimno zanimljiv način prelamaju naše povijesne, političke, ali i osobne frustracije, predrasude i dvojbe prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, a s obzirom da smo s Makedonijom dijelili istu povijest i sve ono što nam je ona donijela i čega se ova drama dotiče, čvrsto vjerujem da bi mogla i te kako zaintrigirati makedonsku scenu kao što vjerujem da bi u njoj intrigantnost mogla naći bilo koja sredina na svijetu jer usprkos našem kontekstu ne postoji nijedna zemlja u kojoj se povijesni prijevori i promjene nisu preplitale s osobnim tragedijama i dvojbama pojedinca, žena i muškaraca podjednako. I Ladina drama već je nekoliko puta u nas uspješno propitana na sceni, a i u Kanadi te na koncertnoj izvedbi u Češkoj.

Cinco i Marinko Mate Matišića, egzistencijalna groteska o gastarbajterima kojima politika određuje i život i smrt, gdje se glumi smrt da bi se došlo do boljeg života, makedonskoj sredini s iskustvom pečalbarstva (sjetimo se drame *Pečalbari* Antona Panova) o kojima su i oni pisali također je jedna od drama koja svojom kvalitetom i temom može zaintrigirati, a i ona je dobila putovnicu u BiH i Sloveniji.

Tu su i *Ospice* Ivana Vidića, drama odrastanja, naše *Prolječno buđenje* koje su postavili u londonskom Gate Theatreu vrlo pristojnom kritičarskom recepcijom, a londonska je izvedba pokazala i malo drugačije čitanje drame od onog kako ju je postavio Dolencić u Dramskom kazalištu "Gavella", što je i razumljivo s obzirom na tradiciju britanskog kazališta i na drugačiji društveni kontekst, ali to samo ide u prilog Vidićevoj drami.

Mrtva svadba Asje Srnec Todorović također je imala nekoliko provjera, jednu u Teatru ITD i dvije u Francuskoj. U toj drami u kojoj komuniciraju živi i mrtvi riječ je o prostorima duše, ljudima osamljenim u svijetu prošlosti i zaborava gdje likovi pokušavaju uspostaviti komunikaciju nakon smrti jer je pravi odnos nemoguć u stvarnosti. Spe-

cifičan rukopis autorice zanimljiv je i po tome što ga trenutačno može uspoređivati i s vrlo popularnim norveškim piscem Jonom Fosseom čije drame (*Varijacije o smrti*, *Noćne pjesme...*) osvajaju svjetske pozornice.

Iz opusa Pave Marinkovića odabran je *Filip Oktet i njegova frula*, pisana u tada popularnoj maniri recikliranja poznatih mitova i književnih djela, a ovdje je naravno riječ o Sofoklovu Filoktetu s upisivanjem suvremenog senzibiliteta i problema koji bi se mogli odrediti kao problemi instrumentalizacije pojedinca politikom i višim ciljevima, a kako svi ovi naši prostori dijele slična iskustva, makedonska publika ne bi trebala imati problema s iščitavanjem onog što Marinković svojom dramom želi kazati. Marinkovićevu dramu izveli su u Beogradu, ali autoru nikad nije stigla naknada za autorska prava.

Ovim je izborom Sanja Nikčević, čini mi se, postigla ravnotežu između subjektivnih literarnih sklonosti i objektivnih estetskih načela, a za prijevode na makedonski Venka Andonovskog, priznatog makedonskog dramatičara, znalci su imali samo riječi pohvale. Činjenica je da su književnici često najbolji prevoditelji jer osjećaju ritam rečenice i duh teksta. Samo još ostaje prva provjera neke od ponuđenih drama pa da kažemo *Epur si muove*.